

DOI 10.32782/2786-8559/2024-4-15

УДК 332.05:004.08

Крамський Сергій Олександрович

кандидат технічних наук, доцент,
доцент кафедри публічного управління та менеджменту,
Одеський державний екологічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3869-5779>

Євдокімова Ольга Мамедівна

старший викладач кафедри економіки підприємництва,
Одеська державна академія будівництва та архітектури
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0843-0932>

Дарушин Олександр Володимирович

кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки та менеджменту,
Одеський інститут
Приватного акціонерного товариства «Вищий навчальний заклад
«Міжрегіональна Академія управління персоналом»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2379-1816>

Захарченко Олег Володимирович

доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри менеджменту і адміністрування,
Східноєвропейський університет ім. Рауфа Аблязова
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8198-6569>

АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СФЕРИ В УМОВАХ ДОВОЄННОГО ВПЛИВУ ТА ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД НА ПРИКЛАДІ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

На сьогодні триваюча повномасштабна військова агресія РФ проти України, заподіяла багато матеріальної шкоди, людським, інфраструктурним та агропродовольчим ресурсам Миколаївського регіону. Повоєнний сталий розвиток Миколаївського регіону в умовах обмеженості фінансових ресурсів інвестиційні ресурси мають спрямовуватися не лише на вирішення серйозних проблем у сільському господарстві, а й насамперед на розвиток галузей і виробництв, здатних генерувати значні ефекти з меншим, ніж зараз, терміном окупності» повоєнного відновлення регіону. Для підвищення ефективності господарської діяльності необхідний достатній рівень інвестиційної підтримки. Інвестиції сприяють впровадженню інновацій та стимулюють зростання виробництва, економічний та соціальний розвиток. Формулювання концептуальних засад стратегії базується на загальних принципах (відкритість, співпраця, інновації, синергія, диверсифікація, еквівалентність та спеціалізація) та нових принципах (субсидіарності, комплексний регіональний підхід, партнерство та співробітництво, сталі інвестування, розвиток мереж та просторове планування). Роль інвестиційної діяльності як ключового чинника підвищення ефективності виробництва та забезпечення стабільного економічного зростання постійно зростає і в сучасних умовах стає пріоритетною для сільськогосподарських підприємств. Згідно з опитуванням, найбільш нагальними питаннями, які потребують вирішення в інвестиційному процесі, були заміна застарілих машин та обладнання (36,8%) та зниження виробничих витрат (21,8%). Інтенсивний розвиток агропродовольчого виробництва передбачає технічну модернізацію, реконструкцію, оновлення робочої частини основних фондів та нове будівництво об'єктів (наприклад, тваринницьких ферм, інфраструктури дистрибуції та маркетингу). Однак, здатність сільськогосподарських виробників реалізувати ці напрямки інвестування залежить від їх фінансового стану, розміру підприємств, ефективності їх діяльності та інших критеріїв, що впливають на їх здатність генерувати власні інвестиційні ресурси та доступність позикових коштів.

Ключові слова: сталий розвиток, регіональна агропродовольча галузь, інноваційний повоєнний потенціал, стратегії, управління.

Serhii Kramskyi

Odesa State Environmental University

Olha Yevdokimova

Odesa State Academy of Civil Engineering and Architecture

Oleksandr Darushin

The Odessa Institute of the

Private Joint Stock Company "Higher education institution

"The Interregional Academy of Personnel Management"

Oleg Zakharchenko

East European University named after Rauf Ablyazov

ANALYSIS OF THE DEVELOPMENT OF INVESTMENT PROCESSES AGRICULTURE SPHERE IN THE CONDITIONS OF PRE-WAR INFLUENCE AND THE POST-WAR PERIOD ON THE EXAMPLE OF MYKOLAIV REGION

To date, the ongoing full-scale military aggression of the Russian Federation against Ukraine has caused a lot of material damage to the human, infrastructural and agro-food resources of the Mykolaiv region. Post-war sustainable development of the Mykolaiv region in conditions of limited financial resources, investment resources should be directed not only to solving serious problems in agriculture, but also, first of all, to the development of industries and industries capable of generating significant effects with a shorter than now payback period of the post-war recovery of the region. A sufficient level of investment companies support is necessary to increase the efficiency of economic activity enterprises. The formulation of the conceptual principles of the strategy is based on general principles (openness, cooperation, innovation, synergy, diversification, equivalence and specialization) and new principles (subsidiarity, comprehensive regional approach, partnership and cooperation, sustainable investment, development of networks and spatial planning). The role of investment activity as a key factor in increasing production efficiency and ensuring stable economic growth is constantly growing and in modern conditions is becoming a priority for agricultural enterprises. According to the survey, the most urgent issues that need to be solved in the investment process were the replacement of obsolete machines and equipment thirty six percent and the reduction of production costs twenty one and eight percent. Intensive development of agro-food production involves technical modernization, reconstruction, renewal of the working part of fixed assets and new construction of facilities (for example, livestock farms, distribution and marketing infrastructure). However, the ability of agricultural producers to realize these areas of investment depends on their financial condition, the size of enterprises, the efficiency of their activities and other criteria that affect their ability to generate their own investment resources and the availability of loan funds.

Keywords: sustainable development, regional agro-food industry, innovative post-war potential, strategies, management.

Вступ. Сьогодні, в умовах воєнного стану в Україні, необхідним є вивчення та аналіз узагальнення наведених нижче статистичних показників та визначення сутності категорії «інвестиційний потенціал» відповідно до ресурсно-управлінського підходу. Використовуючи діалектичний і системний принципи дослідницького підходу, розроблено комплексну систему за їх ознаками та рівнями (національний, регіональний та рівень підприємства) через призму особливостей, притаманних регіональному агропродовольчому виробництву. Управління інвестиційною діяльністю розвитку економіки галузі або окремого суб'єкта господарювання. Здатність здійснювати необхідні для економічного розвитку інвестиції тісно пов'язана з повоєнним відновленням, який є одним з основних чинників сталого розвитку.

Матеріали та методи. Здійснений науковий пошук існуючих поглядів дослідників з приводу

проблематики, що ототожнюється з вартістю підприємств як товару. Так, велика увага надавалася проблемам формування інвестиційної економіки, такими як: Ф. Кене, А. Сміт, М. Кейнс, а також представниками неокласичного напрямку: І. Фішер, А. Пігу, Р. Хоутрі. Серед українських вчених, що зробили вагомий внесок у розвиток інвестиційної діяльності в Україні та на регіональному рівні, слід назвати Н. Басюркіну, І. Іртищеву, Н. Козяра [4], О. Лайка, С. Колодинського [11], В. Ткача, Ю. Манцевич [6], І. Чмутова [16], та ін. Проблема державного регулювання, формування і реалізації інвестиційної політики, становлення економічного механізму інвестиційної діяльності в галузях агропродовольчої сфери на національному і регіональному рівнях присвячені наукові праці: О. Алексейчук [1], О. Гуцуляка [14], О. Дарушин [18], О. Захарченко [12], О. Кре-

мін [3], І. Кудлай [13], В. Копитко, В. Кузьоми, В. Немченко, П. Саблука, І. Савенко, І. Седікової, М. Тараканов [10] та інші. Актуальність і значення дослідження не викликає сумнівів.

При оцінюванні ризику компаній на регіональному рівні найприйнятнішим критерієм, на думку авторів, є β -коефіцієнт, який відображає мінливість дохідності компаній регіону у довоєнний час. Він визначається відношенням дохідності аграрних підприємств у досліджуваному регіоні та середньої дохідності аграрного сектору до дисперсії середньої дохідності загалом:

$$\beta_i = \frac{\text{Cov}(D_i, D_m)}{\sigma^2(D_m)} = \frac{\sum_{j=1}^n (D_{mj} - \bar{D}_m)(D_{ij} - \bar{D}_i)}{\sum_{j=1}^n (D_{mj} - \bar{D}_m)^2}$$

де D_i, D_m – дохідність компаній відповідно i -го регіону та середня дохідність сільського господарства по Україні; $\text{Cov}(D_i, D_m)$ – кореляція дохідності агрокомпаній i -го регіону та середньої дохідності господарства; $\sigma^2(D_m)$ – дисперсія середньої по Україні дохідності сільського господарства; n – число років у досліджуваному періоді; D_{ij}, D_{mj} – дохідність агрокомпаній відповідно i -го регіону та середньої дохідності сільського господарства за j -й період; \bar{D}_i, \bar{D}_m – середня дохідність агрокомпаній відповідно i -го регіону та середня за досліджуваний період. Стан компаній галузі у відповідному регіоні вважається нормальним, коли ризик низький ($\beta < 0$) або помірний ($0 < \beta \leq 1$), отже і компаній регіону привабливі для інвесторів. Коефіцієнт $\beta > 1$ вказує на високий рівень ризику, відповідно діяльність компаній галузі у регіоні нестабільна, схильна до коливань, що негативно впливає на їхню інвестиційну привабливість. Застосовано методи: графічний метод, статистичного аналізу, економічного аналізу, системного аналізу на прикладі сталого розвитку Миколаївської області у повоєнний час.

Метою дослідження є аналіз економічного розвитку інвестиційних процесів сфери агропродовольства в умовах довоєнного впливу та повоєнний період на прикладі Миколаївської області.

Результати. Цілеспрямована інвестиційна діяльність є необхідною умовою розвитку будь-якої галузі сільського господарства» [1, с. 63]. За даними Департаменту агропромислового розвитку облдержадміністрації, станом на початок 2022 року в агропродовольчому секторі реалізовано 474 інвестиційні проекти загальною вартістю близько 41,3 млрд грн [2]. Найбільша кількість проектів – 277 (58,4% від загальної кількості) до 10 млн грн та 112 (23,6%) з кошторисною вартістю від 10 млн грн до 50 млн грн Згідно з інформацією про роботу структурного підрозділу агропромислового розвитку облдержадміністрації, станом на 1 липня 2021 року в різних регіонах країни реалізовано 444 інвестиційні проекти на загальну суму понад 40,4 млрд. грн, це власні кошти сільськогосподарських підприємств, які становлять 72,8% від загального обсягу.

За словами експерта сільськогосподарської групи Deloitte, «в Україні рентабельність інвестицій в аграрний сектор перевищує 15%, що є рідкісним показником» [3, с. 64]. На думку Н. Козяр, «раціональний підхід до визначення пріоритетних напрямів використання інвестиційних коштів прискорив би пошук інвестиційної діяльності в аграрному секторі економіки [4, с. 56].

У деяких випадках метою інвестиційної діяльності було збільшення виробничих потужностей шляхом розширення асортименту продукції (4,7%) або захист навколишнього середовища (2,6%) (на рис. 2).

З іншого боку, 15,4% не мали чіткої найближчої мети для своїх інвестицій може відрізнитися від реальної ситуації через різні фактори (рис. 3), було виявлено, що значними є інвестиційні потреби

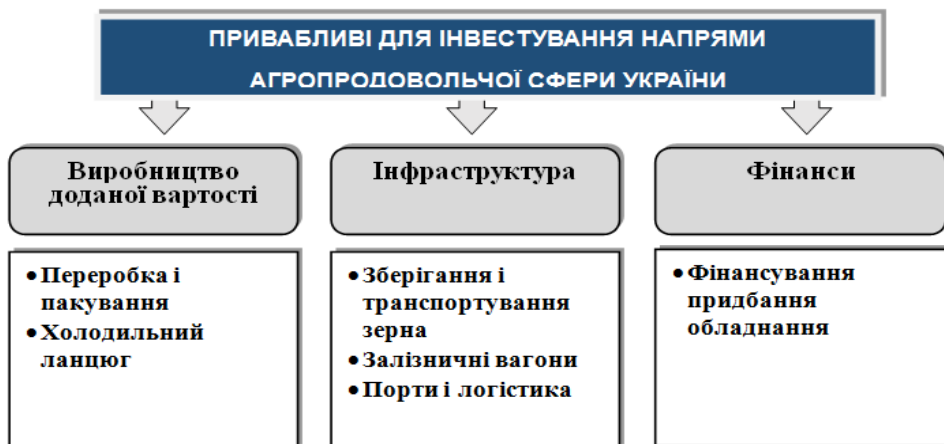

Рисунок 1 – Привабливі для іноземних інвесторів напрями інвестування в Україні (станом на початок 2022 р.)

Джерело: розроблено за даними [7]

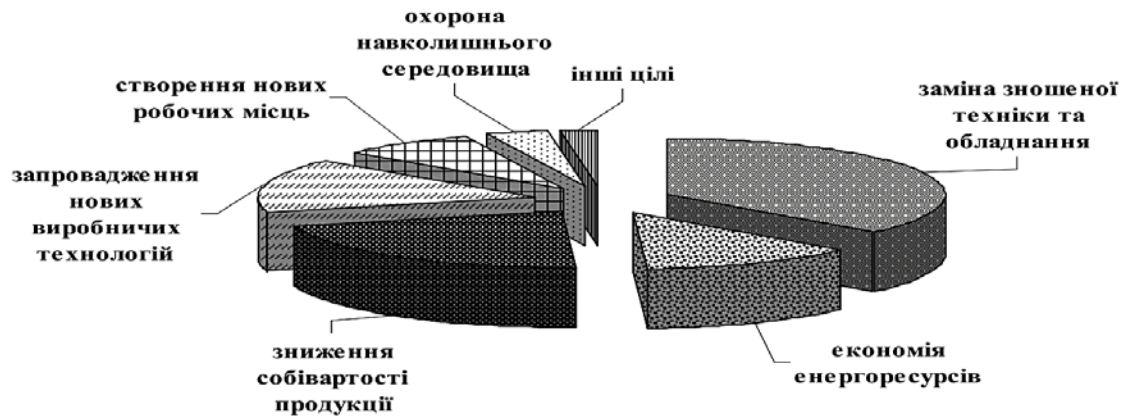

Рисунок 2 – Основні цілі інвестування діяльності аграрних компаній

Джерело: побудовано авторами за даними [4, с. 56]

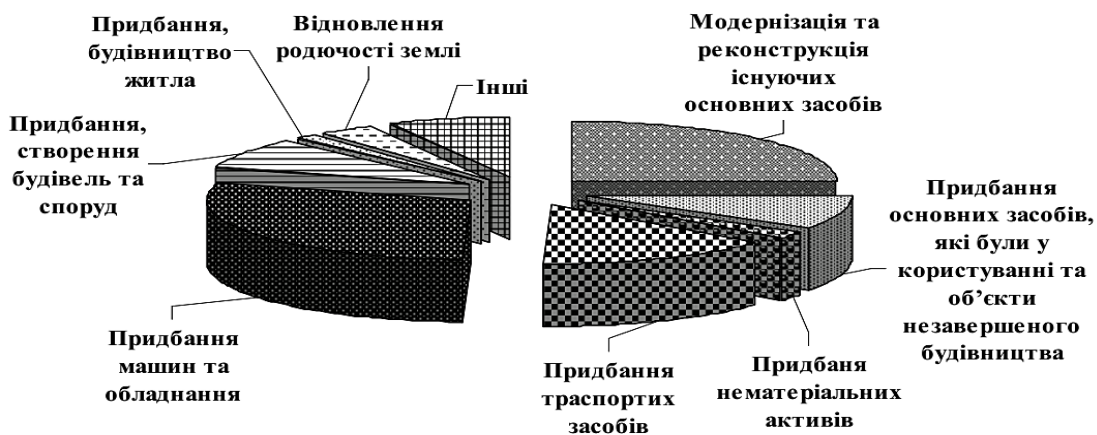

Рисунок 3 – Напрями інвестування діяльності аграрних компаній

Джерело: складено та побудовано за даними [4, с. 57]

в придбанні на ринку сільськогосподарських інновацій, що підвищують (1,8%), майже не враховуються.

На думку авторів, до переліку перспективних галузей для залучення інвестиційних ресурсів для сталого розвитку вітчизняного сільськогосподарського виробництва слід віднести:

1. Насінництво сільськогосподарських культур. «Це дозволить зменшити залежність українських аграріїв від імпорту насіння. За останні 5-6 років у вітчизняне насінництво було інвестовано близько 100 млн доларів США. За останні 5-6 років у вітчизняне насінництво було інвестовано близько 100 млн доларів США. Ці інвестиції зменшили залежність українських фермерів від імпортного насіння, що виявилось найбільш вигідною інвестицією для галузі. Наприклад, ще два-три роки тому частка імпортного насіння кукурудзи становила 40-50%, а минулого року вона знизилася до 24%. Період окупності таких проектів становить лише три роки» [6, с. 101].

2. Оновлення техніки та модернізація зрошувальних систем. За оцінками експертів, «фізичний

знос сільськогосподарських тракторів перевищує 70%, зернозбиральних комбайнів – 80-90%, що призводить до перевитрат паливно-мастильних матеріалів у середньому на 30% та втрат врожаю до 10-15% на кожному, а забезпеченість технічними засобами становить лише 60-65% від потреби». Термін окупності таких інвестицій становить 2-3 роки». Площа зрошуваних земель у Миколаївській області становить 1903 000 га. Це еквівалентно 11% від загальної площі зрошуваних земель в Україні (17007 000 га) і є частиною Інгулецької, Південно-Бузької, Явкинської, Спаської та Білоусівської зрошувальних систем. Сучасний стан іригаційної інфраструктури характеризується фізичною зношеністю насосних станцій, каналів та водоводів, які складають 82%. В останні роки в регіоні впроваджуються сучасні методи та технології зрошення, в тому числі крапельне зрошення, за допомогою яких у 2021 році зрошено 8 600 га, що становить 27% від загальної площі зрошуваних земель, що в 47 разів більше, ніж у 2017 році (184 га).

3. Виробнича інфраструктура для зберігання зерна, внутрішньої логістики та портової перевалки. Протягом останніх кількох років усі логістичні витрати на транспортування зерна до Чорного моря та рівень тарифів на послуги портових ліфтів були значно вищими для нашої країни, ніж для аналогічних послуг у Європі та США. Крім того, середня відстань від полів нашої країни до порту становить 300 км, що в 2,6 рази менше, ніж у США, і в 5 разів менше, ніж у Бразилії. Як наслідок, вітчизняні аграрії суттєво переоплачують за доставку зерна, що становить, за різними оцінками, від 600 млрд. до 1,6 млрд. дол. США. Логістичні витрати в 1,4-1,6 рази вищі, ніж у США та Німеччині, що спонукає великих агро-виробників інвестувати в покращення логістики. Одним із прикладів є намір Ukrland farming залучити 280-300 млн доларів США протягом 2 років. Протягом наступних двох років уряд України інвестує 1,5 мільярда доларів США в будівництво перевантажувального комплексу в порту «Південний» (2019 рік, Стратегія розвитку Миколаївської області до 2027 року). Оскільки існуюча транспортна система в Україні досягла своєї максимальної пропускної здатності, одним із викликів є пошук альтернативних транспортних маршрутів та розвиток відповідної інфраструктури. Ідеальним варіантом є річкова логістика. Напри-

клад, у Франції річки використовуються на 25%, а в Україні – лише на 5%.

4. Виробництво зернових та олійних культур вже давно є однією з найбільш інвестиційно привабливих агрогалузей. Це зумовлено: 1) відносно прийнятним рівнем рентабельності на рівні 25-60% залежно від культури, кліматичних умов та рівня технології виробництва; 2) відносно низьким рівнем інвестицій; 3) стабільним рівнем цін на продукти харчування [8]. Це одним перспективним напрямом залучення вітчизняних та іноземних інвестицій у харчову промисловість. Сьогодні органічні види палива успішно використовуються в усьому світі, оскільки вони згорають на 100% і не утворюють шкідливих викидів [9]. Ці технології спрямовані на ресурсозбереження та підтримання і підвищення родючості ґрунтів, де є достатня рентабельність.

Миколаївська область здатна збільшити виробництво сільськогосподарської продукції, тим самим задовольняючи власні потреби та потреби ЄС у продовольстві. Аналіз агропродовольчого сектору регіону, діагностика поточної ситуації та тенденцій інвестиційного процесу на період 2020–2022 рр. дозволили визначити стратегічні інвестиційні пріоритети (рис. 4).

Відсутність економічної зацікавленості у фінансуванні заходів, пов'язаних з екологіза-

Рисунок 4 – Стратегічні пріоритети інвестування сталого розвитку агропродовольчої сфери Миколаївської області

Джерело: авторська розробка

цією землекористування. Слід звернути увагу на погляди науковців з інвестування: 1) Інвестиційні пріоритети: структурна реформа агропромислового комплексу шляхом технологічної модернізації; розвиток інфраструктури інвестиційного ринку через створення інвестиційних фондів для підтримки сільськогосподарського виробництва; для забезпечення притоку кредиторів у різні сектори сільськогосподарського виробництва; 2) Галузеві пріоритети: визначають конкурентоспроможність вітчизняної сільськогосподарської продукції, економічних і соціальних процесів індивідуально в інтересах суспільства в цілому [10, с. 93]. У Миколаївській області реалізується низка важливих інвестиційних проектів.

У розвитку морської галузі відкрився новий зерновий термінал корейської компанії Posco International та ТОВ Orehim. В даному проекті потужності зі зберігання зерна були збільшені до 140 000 тонн на рік. Було побудовано п'ять розвантажувальних навантажувачів, замінено залізничні під'їзні колії (можливість перевантаження до 20 вагонів одночасно в двох незалежних точках) [11, с. 35]. У 2019 році транснаціональна компанія Bunge, великий іноземний інвестор, ввела в експлуатацію та олійний термінал – другу чергу виробничо-перевалочного комплексу в державному Миколаївському морському торговельному порту. Було створено 190 нових робочих місць; ТОВ «Авері» ввело в експлуатацію термінал з перевалки рослинної олії та бурякової меляси. Загальна потужність тимчасового зберігання становить 93 000 тонн, з яких 28 000 тонн – бурякова меляса та 65 000 тонн – рослинна олія. З такою потужністю зберігання можна буде перевантажувати щонайменше 300 000 тонн бурякової меляси та 750 000 тонн рослинної олії. Інтермодальним транспортом у всіх вантажних напрямках (транспорт – судно, порт – танкер, танкер – транспортування).

«Морський спеціалізований порт «НІКА-ТЕРА» – сучасний, високо механізований портовий комплекс, лідер в регіоні, що пропонує широкий спектр стивідорних послуг з перевалки, зберігання, підготовки та відвантаження різноманітних вантажів. Порт побудував зерновий елеватор потужністю 170 000 тонн. Вартість 48 млн доларів США, включаючи будівництво навантажувальної машини НМ-5, лабораторно-вимірювального комплексу [12, с. 35]. Підприємство також реалізує низку інвестиційних проектів, спрямованих на розширення виробничих потужностей. Реалізація інвестиційних проектів протягом наступних кількох років дозволить збільшити обсяги перевалки вантажів до 15 млн тонн на рік у перспективі [13, с. 252]. У секторі машинобудування «Нібулон» – займається вирощуванням зернових та олійних культур, транспортуванням, зберіганням та переробкою сільськогосподарської продукції, розведенням худоби та будівництвом флоту суден. «Нібулон» успішно реалізував комплексну інвестиційну програму з відродження судноплавства на річках Дніпро та П. Буг, головних водних артеріях України [14, с. 53].

Частка компанії в експорті українських соків перевищує 60%, у більш ніж 22 країнах світу, включаючи країни Болгарію, Німеччину, Канаду та США. У 2019 році компанія реалізувала проєкт зі встановлення чіпсів на своєму першому виробничому майданчику. Проєкт був реалізований власними силами. Ваштанський завод (ГК «Молочний альянс») – один з провідних виробників під брендами «Славія» та «Пирятинський», йогурти та масло під брендами «Славія» та «Яготинське». Компанія також спеціалізується на виробництві – м'яких сирів, таких як чеддер і моцарела. М'який сир «Чеддер», сертифікований на Близькому Сході [15, с. 103].

Установи та організації презентували низку перспективних інвестиційних проектів, які пла-

Таблиця 1 – ТОП – 12 зарубіжних інвестицій в український агробізнес (станом на 01.01.2022 р.)

№ з/п	Інвестор	Активи, у які інвестовано капітал	Обсяг інвестицій, млн \$
1	Bunge	Виробничо-перевантажувальний комплекс у Миколаївському порту	180
2	Cargill	Зерновий термінал у порту «Південний»	100
3	IFC	«Кернел»	95
4	Cofco	Зерновий термінал у Миколаївському порту	75
5	Risoil S. A.	Зерновий термінал в Чорноморському порту	70
6	Фонд NCH	«Агропросперіс»	36
7	IFC	«Астарта»	25
8	ЄБРР	«Українські аграрні інвестиції»	20
9	ЄЕБРР	«Індустріальна молочна компанія»	20
10	ЄБРР	«Astarta»	20
11	ED&Man Ukraine	Цукровий завод в Миколаївській області	10
12	IFC	Agrofusion	10

Джерело: сформовано за даними [5]

нується реалізувати на підприємствах агропромислового комплексу та харчової промисловості Миколаївської області. Будівництво заводу з переробки, гідратації та виробництва дезодорованої олії (сума інвестицій: 640 000 грн); Створення обслуговуючого кооперативу для переробки меду на медові напої (сума інвестицій: 115 000 000 грн); Вирощування органічної сільськогосподарської продукції (сума інвестицій: 300 000 грн). Будівництво потужностей з переробки сільгосппродукції (сума інвестицій: 230 000 грн); Реконструкція та модернізація молочних ферм (сума інвестицій: 65 000 000 грн) та свиноферм (сума інвестицій: 12 000 000 грн) відповідно до європейських стандартів; Будівництво елеваторів для зберігання соняшнику (сума інвестицій: 16 000 000 грн); Впровадження технологій молочного скотарства, м'ясного скотарства та свинарства (сума інвестицій: 233 000 000 грн); Реконструкція навчально-виробничих приміщень для екологічного свинарства (сума інвестицій: 135 500 000 грн).

Дослідження інвестиційних та інноваційних проєктів у 2021 році (44 інвестиційні проєкти) [16, с. 181] підтверджує вищезазначену обґрунтованість та Щодо інвестиційних перспектив можна зробити такі висновки: Обсяг інвестицій, необхідних для розвитку сільськогосподарського виробництва на найближчу перспективу області [14, с. 54]. За формою власності найбільше зацікавлені сільськогосподарські виробники приватні сільськогосподарські підприємства – 57,68 млн доларів США. Ця цифра становить 80,3% в капіталі, при цьому на державні сільськогосподарські підприємства припадає 6,91 млн доларів США, а на колективні сільськогосподарські підприємства – 3,6 млн доларів США. За організаційною структурою (ТОВ, ТДВ) становлять 38,6%, а приватні або приватно орендні – становить 10,2% (5 господарств), а потреба в інвестиціях – 7,47 млн доларів США [17, с. 39].

ТОВ «Зоря Інгулу» сума інвестицій становлять 1,6 млн доларів США, з яких 1,1 млн доларів США – інвестиції в акціонерний капітал. Окупність проєкту: 3,5-4 роки; закладка саду, виноградника та будівництво заводу з переробки плодів і ягід на базі фермерського господарства «Старий

Світ» у с. Козбівка. Загальний обсяг необхідних інвестицій становить 3,5 млн доларів США, в тому числі 0,5 млн доларів США власних коштів. Інвестиції – 0,5 млн доларів США. Методи залучення інвестицій: фінансові ресурси надаються у вигляді інвестицій, кредитів, грантів та цільової участі в програмах. Окупність даного проєкту – 6 років.

На базі фермерського господарства «Гріна» в с. Сланець проєкт передбачає виробництво біопалива, гранульованого корму та комбікорму для худоби. Обсяг інвестицій – 5,5 млн доларів США. Сума інвестицій – 2,63 млн доларів США, самофінансування – 8,84 млн доларів США. Методи залучення інвестицій: кредити створення сучасного тепличного господарства для вирощування овочів, квітів та розсади в м. Південноукраїнськ, виробництво рослинницької та тваринницької продукції.

Основний фокус проєкту – виробництво та реалізація м'ясної продукції, тобто високоякісного м'яса, консервів та ковбасних виробів. Проєкт характеризується використанням власних кормових інгредієнтів для виробництва свинини, екологічно чистим виробництвом свинини завдяки будівництву комбікормового заводу, а також застосуванням енергозберігаючих технологій завдяки використанню відходів з вищезазначених об'єктів у біогазовій установці. Інвестиції у проєкт склав 12 000 євро [17, с. 40]. Будівництво об'єктів і споруд, 4 945 080 євро – закупівля та монтаж обладнання, 170 520 євро – закупівля поголів'я. Повну виробничу потужність річний обсяг виробництва прогнозується на рівні 410 т. м'ясних консервів, 400 т м'ясних напівфабрикатів, 230 т. субпродуктів, 80 т. технічної сировини та 1 млн подвійних доз, відповідно. З точки зору економічних показників, очікується, що дохід свинокомплексу становитиме 3,2 млн євро, а рентабельність – 82,2% [18, с. 64] (надано у таблиці 3).

Висновки. У дослідженні визначено низку інвестиційних проблем та ризиків в агропродовольчому виробництві з точки зору рівня їх системного впливу. Використовуючи діалектичний та системний принципи дослідження, автори розглянули комплексну систему, яка диференціює (стра-

Таблиця 2 – Показники ефективності інвестиційного проєкту з будівництва та введення в експлуатацію промислового комплексу в ПОП «Вікторія», (за період 148 міс.)

Показники	Значення
Період окупності проєкту від початку будівництва, міс.	69
Період окупності проєкту з дня вводу комплексу на повну потужність, міс.	46
Дисконтований період окупності проєкту, міс.	89
Внутрішня норма рентабельності, %	22,3
Індекс прибутковості	1,95
Чистий прибуток за період, тис. євро	28 405

Джерело: розраховано авторами за даними [8]

Таблиця 3 – Етапи інвестиційних проєктів за різними сферами діяльності в Миколаївській області

Військова районна адміністрація	Всього інвестиційних проєктів	у тому числі:		
		реалізовано проєктів	в стадії реалізації	в стадії пропозиції
м. Миколаїв	33	4	0	29
м. Первомайськ	34	3	8	23
м. Вознесенськ	5	2	3	0
м. Південноукраїнськ	11	2	8	1
м. Очаків	19	1	10	8
Арбузинський	7	7	0	0
Баштанський	83	15	15	53
Березанський	30	1	3	26
Березнегуватський	38	21	7	10
Братський	30	10	12	8
Веселинівський	12	5	2	5
Вознесенський	14	8	5	1
Врадіївський	10	1	6	3
Доманівський	5	1	2	2
Єланецький	29	7	12	10
Вітовський	15	2	10	3
Казанківський	33	13	16	4
Кривоозерський	9	3	6	0
Миколаївський	10	2	3	5
Новобузький	39	12	17	10
Новоодеський	11	6	3	2
Очаківський	10	2	6	2
Первомайський	0	0	0	0
Снігурівський	29	14	15	0
Всього по області	516	142	169	205

Джерело: розраховано авторами за [8]

тифікує) інвестиційні проблеми та ризики сталого розвитку агропродовольчого сектору через призму специфіки регіонального продовольчого виробництва, за їх ознаками та рівнями прояву (регіональний, рівень підприємства). Авторів визначили такі пріоритетні галузі для інвестицій та інноваційного розвитку в післявоєнний період: 1) експортне машинобудування, особливо газотурбобудування, суднобудування та суміжні галузі; 2) транспорт і логістика, особливо розвиток судноплавного сектору; 3) харчова та переробна промисловість, що використовує місцеву сировину; 4) продуктивне сільськогосподарське виробництво та зрошуване

землеробство; 5) альтернативні джерела енергії включаючи енергетику; 6) туризм і рекреація.

На думку авторів, ініціативи регіонального розвитку в агропродовольчому секторі, що ініційовані або реалізуються в Миколаївській області, створення зеленого ринку. Відроджене тваринництво – створення високотехнологічної моделі агропромислового виробництва м'ясної, молочної, плодоовочевої продукції. Участь у програмах ЄС Чорноморського басейну у сферах інфраструктури, туризму, розвитку та підтримки бізнесу, сільського господарства та навколишнього середовища.

Література:

1. Алексейчук О.О. Регіональні особливості формування інвестиційного потенціалу сталого розвитку агропродовольчої сфери : Мат. III Міжнародної науково-практичної конф. *Модернізація та наукові дослідження: парадигма інноваційного розвитку суспільства і технологій*. Київ : ГО «Інститут інноваційної освіти», 2020. С. 61–65.
2. Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. Рейтинг інвестиційної привабливості регіонів України. Повна версія. 2019. URL: <https://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art>
3. Кремень О.І., Куберка В.І. Основи оцінки інвестиційної привабливості регіону. *Науковий вісник ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ»*. 2012. № 4. С. 62–66.
4. Козяр Н.О. Сучасний стан та перспективи використання інвестиційного потенціалу аграрного сектору України. *Інвестиції: практика та досвід. Економічна наука*. 2019. № 16. С. 54–60.

5. ТОП-12 зарубіжних інвестицій в український агробізнес. URL: <http://agroportal.ua/ua/news/novosti-kompanii/top12-zarubezhnykh-investitsii-v-ukrainskii-agrobiznes/>
6. Манцевич Ю.М., Скупський Р.М., Мельничук Л.С. Новітня парадигма інвестиційних процесів аграрного сектору економіки. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної ради України*. 2016. № 5. С. 99–107.
7. Стратегія розвитку Миколаївської області на період до 2027 року. Аналітично-описова частина. URL: <https://economy-mk.gov.ua/images/economy/Soc-econom/2021/pdf>
8. Шаповал Е. Український АПК буде інвестувати себе сам. URL: <http://hubs.ua/economy/ukrainskij-apk-budetinvestirovatsebya-sam-chast-ii>
9. Leythienne D., Smokova T. Business profit share and investment rate higher in the EU than in the USA. URL: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents>
10. Tarakanov M.L., Antonyuk P.O. Organizational forms of integration of agricultural markets to global value chains. *Economic innovations*. Odesa : SO IMEER of NASU, 2022. No. 1(82). P. 90–98.
11. Kolodinskiy S., Zakharchenko O. Conceptual model for managing the phases of implementation of infrastructure projects and programmes in the post-war period. *Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series «Economics»*. 2023. No. 10(3). P. 33–40. DOI: <https://doi.org/10.52566/msu-econ3.2023.33>
12. Крамський С.О., Захарченко О.В. Організаційна модель управління етапами реалізації програм інфраструктурних проєктів. *Управління розвитком складних систем*. Київ : КНУБА, 2022. № 4(52). С. 28–34.
13. Кудлай І.В., Цуканов О.Ю. Роль людського фактора в підвищенні економічної безпеки судноплавства. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. Оdesa : ОНУ ім. І.І. Мечникова, 2020. С. 249–267.
14. Kolodinskiy S.B., Zakharchenko O.V., Kramskiy S.O. Internet marketing infrastructure to support the innovative development of the region. *Economic Innovations*. Odesa : SO IMEER of NASU, 2022. Vol. 24. Is. 3(84). P. 51–59.
15. Kramskiy S.O. Current trends and problems of the Ukrainian market of eggs & egg products in the conditions of uncertainty. *Economic innovations*. Odesa : IMEER of NASU, 2022. No. 2(83). P. 100–109.
16. Guo X., Chmutova I., Kryvobok K., Lozova T. The race for global leadership and its risks for world instability: Technologies of controlling and mitigation. *Research Journal in Advanced Humanities*, 2024. No. 5(1). P. 178–191. DOI: <https://doi.org/10.58256/5wzfy9y48>
17. Буркинський Б.В., Нікішина О.В. Селективне регулювання розвитку товарних ринків: теорія та практика : монографія. Оdesa : НАН України, ДУ ІРЕЕД НАНУ, 2023. 267 с.
18. Дарушин О.В., Захарченко О.В. Контент-аналіз логістичного проєкту міжнародного товароруку на прикладі інтермодальних перевезень. *Управління розвитком складних систем*. Київ : КНУБА. 2023. № 3(55). С. 61–68.

References:

1. Alekseychuk O. O. (2020) Regional'ni osoblyvosti formuvannya investytsiynoho potentsialu staloho rozvytku ahroprodovol'choyi sfery [Regional features of the formation of investment potential for sustainable development of the agro-food sector]: Mater. III Mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konf. *Modernizatsiya ta naukovy doslidzhen-nya: paradyhma innovatsiynoho rozvytku suspil'stva i tekhnolohiy*. Kyiv: NGO "Institute of Innovative Education", pp. 61–65. (in Ukrainian)
2. Reytynh investytsiynoyi pryvablyvosti rehioniv Ukrayiny (2019) [Investment attractiveness rating of regions of Ukraine]. Full version. Institute of Economic Research and Political Consultations. Available at: www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art
3. Kremen O. I., Kuberka V. I. (2013) Basics of assessment of the investment attractiveness of the region. *Scientific Bulletin of the Ukrainian Academy of Banking of the National Bank of Ukraine*, no. 4, pp. 62–66. (in Ukrainian)
4. Kozyar N. O. (2019) The current state and prospects of using the investment potential of the agricultural sector of Ukraine. *Investments: proactivity and experience. Economic science*, no. 16, pp. 54–60. (in Ukrainian)
5. TOP-12 foreign investments in Ukrainian agribusiness. Available at: <http://agroportal.ua/ua/news/novosti-kompanii/top12-zarubezhnykh-investitsii-v-ukrainskii-agrobiznes>
6. Mantsevich Yu. M., Skupskiy R. M., Melnychuk L. S. (2016) The newest paradigm of investment processes in the agrarian sector of the economy. *Research papers of the Institute of Legislation of the Verkhovna Rada of Ukraine*, no. 5, pp. 99–107. (in Ukrainian)
7. Development strategy of the Mykolaiv region for the period until 2027. Analytical and descriptive part. Available at: <https://economy-mk.gov.ua/images/economy/2.Soc-econom/2021/2/Analitika2019-2021.pdf>
8. Shapoval E. The Ukrainian agricultural sector will invest itself. Available at: <http://hubs.ua/economy/ukrainskij-apk-budetinvestirovatsebya-sam-chast-ii>
9. Leythienne D., Smokova T. Business profit share and investment rate higher in the EU than in the USA. Available at: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents>
10. Tarakanov M. L., Antonyuk P. O. (2022) Organizational forms of integration of agricultural markets to global value chains. *Economic Innovations*. Odesa: SO IMEER of NASU, no. 1(82), pp. 90–98.
11. Kolodinskiy S. O., Zakharchenko O. V. (2023) Conceptual model for managing the phases of implementation of infrastructure projects and programmes in the post-war period. *Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series "Economics"*, no. 10(3), pp. 33–40. DOI: <https://doi.org/10.52566/msu-econ3.2023.33>
12. Kramskiy S. O., Zakharchenko O. V. (2022) Organization model of managing the stages of implementation of the infrastructures project and program. *Management of Development of Complex Systems*, no. 52, pp. 28–34. DOI: <https://dx.doi.org/10.32347/2412-9933.2022.52.28-34> (in Ukrainian)

13. Kudlai I. V., Tsukanov O. Yu. (2020) The role of the human factor in increasing the economic safety of shipping. *Market economy: modern management theory and practice*. Odesa: ONU named after I.I. Mechnikova, pp. 249–267. (in Ukrainian)
14. Kramskiy S. O. (2022) Current trends and problems of the Ukrainian market of eggs & egg products in the conditions of uncertainty. *Economic innovations*. Odesa: IMEER of NASU, no. 2(83), pp. 100–109.
15. Kolodynskiy S. B., Zakharchenko O. V., Kramskiy S. O. (2022) Internet marketing infrastructure to support the innovative development of the region. *Economic Innovations*. Odesa: SO IMEER OF NASU, vol. 24, is. 3(84), pp. 51–59.
16. Guo X., Chmutova I., Kryvobok K., Lozova T. (2024) The race for global leadership and its risks for world instability: Technologies of controlling and mitigation. *Research Journal in Advanced Humanities*, no. 5(1), pp. 178–191. DOI: <https://doi.org/10.58256/5wzf9y48>
17. Burkynskiy B. V., Nikishyna O. V. (2023) Selective regulation of the development of commodity markets: theory and practice. Odesa: SO IMEER of NASU, 267 p.
18. Kramskiy S. O., Darushin O. V., Zakharchenko O. V. (2023) Content analysis of the logistics project of international trade on the example of intermodals transportation. *Management of Development of Complex Systems*, no. 55, pp. 61–68. DOI: <https://dx.doi.org/10.32347/2412-9933.2023.55.61-68> (in Ukrainian)

Стаття надійшла до редакції 02.03.2024 р.